

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 22 lutego 2012 roku

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

w składzie:

Przewodniczący: SSO Hanna Kulesza

Protokolant: asystent sędziego Aleksandra Kaczmarczyk

po rozpoznaniu w dniu 22 lutego 2012 r., w Warszawie na rozprawie

sprawy z powództwa (...) z siedzibą w P.

przeciwko (...) w E.

o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone

I. Uznaje za niedozwolone i zakazuje pozwanemu wykorzystywania w umowach z konsumentami postanowienia wzorca umowy o treści:

„ Zmiany w Taryfie prowizji i opłat za czynności bankowe oraz za inne czynności obowiązujące w (...) w E. nie stanowią zmiany warunków umowy. ”;

II. Obciąża pozwanego (...) w E., kwotą 600 zł. (sześćset złotych) tytułem wpisu stałego od pozwu, od uiszczenia której powód był zwolniony i nakazuje pobranie tej kwoty od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa - Kasy Sądu Okręgowego w Warszawie;

III. Zasądza od pozwanego (...) w E. na rzecz (...) z siedzibą w P., kwotę 360 zł. (trzysta sześćdziesiąt złotych) tytułem kosztów zastępstwa procesowego;

IV. Zarządza publikację prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt (...) w E..

/-/ SSO Hanna Kulesza

Sygn. Akt XVII AmC 3526/10

UZASADNIENIE

Pozwem z dnia 29 listopada 2010 r., powód - (...) z siedzibą w P., wniósł o uznanie za niedozwolone postanowienia wzorca umownego o nazwie „Umowa rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w złotych (...) stasowanego przez pozwanego - (...) w E., o treści: „ Zmiany w Taryfie prowizji i opłat za czynności bankowe oraz za inne czynności obowiązujące w (...) w E. nie stanowią zmiany warunków umowy.”, zawartego w §3 ust 5 Umowy.

W ocenie powoda wskazane w pozwie postanowienie stanowi niedozwoloną klauzulę umowną w rozumieniu art. 385¹ §1 k.c. gdyż jest sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz rażąco narusza uzasadnione interesy konsumentów.

Powód podniósł, iż zakwestionowana przez niego klauzula powinna zostać uznana za niedozwoloną ponieważ niezgodnie z prawem przewiduje ona, że zmiana wysokości wynagrodzenia banku nie będzie stanowić zmiany warunków zawartej wcześniej umowy.

Ponadto powód podniósł, iż podobna klauzula została wpisana do Rejestru klauzul niedozwolonych np.: pod pozycją 1837.

W odpowiedzi na pozew, pozwany (...) w E., wniósł o oddalenie powództwa w całości oraz o rozstrzygnięcie o kosztach sądowych stosownie do wyniku sprawy.

W uzasadnieniu pisma, pozwany podniósł, iż postanowienie §3 ust 5 Umowy rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w złotych (...) spełnia wymogi przepisu art. 52 ust 2 pkt 6 ustawy Prawo bankowe (Dz.U. z 2002 r., Nr 72, poz. 665 z późn. zm.). Pozwany podniósł również, z uwagi na bardzo dużą konkurencję na rynku bankowym w E., w swojej polityce rozwoju od kilku lat pozwany Bank stosuje zasadę obniżania poszczególnych pozycji w taryfie prowizji i opłat za czynności bankowe oraz za inne czynności. Ponadto mając na uwadze w/w konkurencję oraz oczekiwania klientów, pozwany na miarę swoich możliwości ekonomiczno-finansowych oraz prawnych wprowadza nowe produkty bankowe, co poprzedzane jest zmianami wprowadzonymi w taryfie prowizji i opłat za czynności bankowe oraz za inne czynności.

Pozwany Bank podniósł również, że powiązanie wprowadzanych zmian w taryfie prowizji i opłat za czynności bankowe oraz za inne czynności od konieczności anektowania Umowy rachunku spowodowało by, że uczestnik umowy mógłby skorzystać z wprowadzonych obniżek opłat dopiero po podpisaniu aneksu do umowy.

Ponadto pozwany wskazał, że w Uchwale 7 sędziów Sądu Najwyższego z dnia 6 marca 1992 r., III CZP141/91 (OSNC 1992, nr 6 poz. 90) sąd stwierdził, iż zastrzeżenie w regulaminie bankowym uprawnia do zmiany przez Bank w czasie trwania umowy wysokości oprocentowania bez wypowiedzenia umowy, wymaga dla swej skuteczności określenia konkretnych okoliczności od jakich ta zmiana jest uzależniona, a umowa rachunku, zdaniem pozwanego takie okoliczności określiła. Dodatkowo pozwany wskazał, iż Bank udostępnia te dane na swojej stronie internetowej pod adresem (...).

Ponadto zdaniem pozwanego, powołane w pozwie postanowienie wpisane do rejestru UOKiK pod nr 1837 dotyczy zupełnie innej sytuacji prawnej.

W piśmie procesowym z dnia 4 stycznia 2011 r., powód podtrzymał w całości wszystkie żądania pozwu.

W piśmie procesowym z dnia 20 października 2011 r., pozwany Bank podniósł, iż z uwagi na prawomocne rozstrzygnięcie Sądu w niniejszej sprawie i zasadę rozszerzonej prawomocności wnosi o odrzucenie pozwu. W uzasadnieniu pisma pozwany wskazał, iż stosownie do Uchwały SN z dnia 13 lipca 2006 r., w sprawie IIISZP 3/06 – lex nr 197804, orzeczenia zapadłe przed Sądem Ochrony Konkurencji i Konsumentów stwierdzające abuzywność klauzuli objęte są zasadą rozszerzonej prawomocności.

Ponadto pozwany Bank podniósł, iż zgodnie z §1 pkt 2 Uchwały nr (...) Zarządu (...) w E. z dnia 7 stycznia 2011 r., zmieniono treść załącznika nr 4 „Umowa rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w złotych (...) do „Instrukcji otwierania i prowadzenia rachunków oszczędnościowo-rozliczeniowych dla osób fizycznych w złotych (...) w (...) w E.. W nowej Umowie rachunku zakwestionowany zapis nie występuje.

Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów ustalił następujący stan faktyczny:

Pozwany - (...) w E. prowadzi działalność gospodarczą w zakresie świadczenia usług bankowych. W ramach prowadzonej działalności bankowej, pozwany w obrocie z konsumentami posługuje się wzorcem umowy o nazwie „Umowa rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego w złotych (...), który zawiera zakwestionowane postanowienie

umowne o treści: „Zmiany w Taryfie prowizji i opłat za czynności bankowe oraz za inne czynności obowiązujące w (...) w E. nie stanowią zmiany warunków umowy.”.

Pozwany nie zakwestionował wiarygodności dołączonego do pozwu wzorca umownego, ani też nie zarzucił niezgodności kwestionowanego postanowienia z jego treścią, dlatego okoliczności te należało uznać za przyznane na podstawie art. 230 k.p.c.

Sąd ustalił, iż w Rejestrze klauzul niedozwolonych, prowadzonym przez Prezesa Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, m.in. pod pozycją 1837 oraz 2267 została wpisana uznana za niedozwolone postanowienie umowne, klauzula, której treść jest zbliżona do treści postanowienia zakwestionowanego w niniejszym postępowaniu.

W tym stanie faktycznym Sąd Okręgowy w Warszawie - Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów zważył, co następuje:

Powództwo jest uzasadnione.

W pierwszej kolejności Sąd stwierdza, iż wniosek pełnomocnika pozwanej o odrzucenie pozwu nie zasługuje na uwzględnienie. Zarzut pozwanej dotyczył powagi rzeczy osądzonej z uwagi na wpisanie stosowanej przez pozwaną klauzuli do rejestru postanowień wzorców umownych uznanych za niedozwolone. Rozumowanie to oparte jest na brzmieniu art. 479⁴³ k.p.c., zgodnie z którym wyrok prawomocny ma skutek wobec osób trzecich od chwili wpisania uznanego za niedozwolone postanowienia wzorca umowy do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ §2 k.p.c.

Treść tego przepisu wyjaśnił Sąd Najwyższy w uchwale z dnia 7 października 2008 r. (IIICZP80/08, OSNC2009/9, poz.118) przyjmując, że rozszerzona prawomocność wyroku uwzględniającego powództwo o uznanie postanowienia wzorca umowy za niedozwolone nie wyłącza możliwości wytoczenia powództwa przez tego samego lub innego powoda w tym także przez organizacje społeczne działające na rzecz ochrony interesów konsumentów przeciwko innemu przedsiębiorcy nie biorącemu udziału w postępowaniu, w którym zapadł wyrok, stosującemu takie same lub podobne postanowienia jak wpisane do rejestru, o którym mowa w art. 479⁴⁵ §2 k.p.c. W ocenie sądu Najwyższego, należy wykluczyć uznanie, iż moc wiążąca wyroku i powaga rzeczy osądzonej może rozciągać się na podobne lub nawet takie same postanowienia stosowane przez innego przedsiębiorcę w innym wzorcu.

Abstrakcyjna kontrola wzorca nie może prowadzić do generalnego wyłączenia danej klauzuli z obrotu, rzeczą sądu jest bowiem rozstrzygnięcie w konkretnej sprawie, dotyczącej określonego postanowienia konkretnego wzorca. Wydany w takiej sprawie wyrok dotyczy zatem postanowienia określonego wzorca a nie postanowienia w ogóle.

Podobny pogląd został wyrażony w uchwale SN z dnia 13 stycznia 2011r. III CZP 119/2010 (OSNC 2011/9 poz.95). W świetle powyższych uchwał wpis postanowienia do rejestru niedozwolonych postanowień umownych wywołuje jedynie taki skutek, że uniemożliwia wniesienie kolejnego powództwa o uznanie za niedozwolone postanowienia umownego o takiej samej treści, stosowanego w tym samym wzorcu umownym, przez tego samego przedsiębiorcę. Przedstawiony w powyższych uchwałach pogląd Sąd Okręgowy rozpoznający niniejszą sprawę w pełni podziela. Wydany w sprawie wyrok będzie dotyczył konkretnego postanowienia konkretnego wzorca stosowanego między stronami w niniejszej sprawie. Sprawa ta nie została dotychczas zakończona prawomocnym wyrokiem.

Z tego względu Sąd Okręgowy przyjął, że nie zachodziła podstawa określona w art. 199 §1 pkt 2 k.p.c. w zw. z art. 479⁴³ k.p.c. do odrzucenia pozwu, o co wnosił pełnomocnik pozwanej.

Brak podstaw do odrzucenia pozwu nakłada na Sąd obowiązek dokonania kontroli zakwestionowanego zapisu postanowienia przedmiotowego wzorca pod kątem rozstrzygnięcia czy ma ono charakter niedozwolonego postanowienia umownego w rozumieniu art. 385¹ §1 k.c.

W postępowaniu o uznanie postanowień wzorca umowy za niedozwolone przedmiotem oceny Sądu jest to, czy zawarte we wzorach, kwestionowane postanowienia kształtują prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi

obyczajami oraz czy skutkiem tego dochodzi do rażącego naruszenia interesów konsumentów. Nie dotyczy to jednak postanowień regulujących główne świadczenia stron, jak cena lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny. Uznanie postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowanie go z praktyki stosowania w obrocie w kontaktach z konsumentami wymaga zatem spełnienia łącznie następujących przesłanek:

- postanowienie nie zostało uzgodnione indywidualnie z konsumentem - zostało mu narzucone,
- nie dotyczy sformułowanych w sposób jednoznaczny głównych świadczeń stron,
- kształtuje prawa i obowiązki konsumentów w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami naruszając jednocześnie w sposób rażący jego interesy.

Ponieważ przedmiotowa klauzula pochodzi z wzorca umownego stosowanego przez pozwanego w obrocie z konsumentami należy stwierdzić, iż konsument nie miał wpływu na jej treść, jak również pozwany nie wykazał a nawet nie twierdził, iż klauzula ta była indywidualnie uzgodniona z konsumentem.

Przedmiotowe postanowienie nie dotyczy również głównych świadczeń stron tylko kwestii zdefiniowania co stanowi zmianę warunków umowy.

Do rozstrzygnięcia pozostała zatem kwestia, czy przedmiotowe postanowienie, kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając interesy konsumenta.

Przesłankami abuzywności postanowień wzorca umownego jest ich sprzeczność z dobrymi obyczajami i rażące naruszenie interesów konsumenta – zachodzące łącznie. Przyjmuje się przy tym, że istotą dobrych obyczajów jest szeroko rozumiany szacunek do drugiego człowieka. Dobre obyczaje” to reguły postępowania zgodne z etyką, moralnością i aprobowanymi społecznie obyczajami. Sprzeczne z dobrymi obyczajami są m.in. działania wykorzystujące choćby niewiedzę, brak doświadczenia konsumenta, naruszające równorzędności stron umowy, działania zmierzające do dezinformacji, wywołania błędnego przekonania konsumenta, wykorzystania jego niewiedzy lub naiwności. Chodzi więc o działanie potocznie określane jako nieuczciwe, nierzetelne, odbiegające in minus od przyjętych standardów postępowania.

W ocenie Sądu analizowany zapis wzorca umownego o treści „Zmiany w Taryfie prowizji i opłat za czynności bankowe oraz za inne czynności obowiązujące w (...) w E. nie stanowią zmiany warunków umowy.” spełnia przesłanki niedozwolonego postanowienia umownego wskazane w art. 385¹ §1 k.c., albowiem z góry przesądza o tym, iż zmiany w taryfie prowizji i opłat za czynności bankowe oraz za inne czynności nie stanowią zmiany warunków umowy.

Analizując treść zakwestionowanej klauzuli, Sąd zważył, iż prowizje i opłaty za świadczone przez bank usługi związane z prowadzeniem rachunku bankowego, stanowią świadczenie konsumenta, jako strony umowy rachunku bankowego, na rzecz Banku. Określenie wysokości tego świadczenia będącego obciążeniem finansowym dla konsumenta stanowi zatem niewątpliwie istotne postanowienie łączącej strony umowy rachunku oszczędnościowo-rozliczeniowego. W konsekwencji należy stwierdzić, iż zmiana stawek prowizji i opłat -odmiennie niż to wynika z treści klauzuli -stanowi zmianę istotnego warunku łączącej strony umowy. Należy mieć bowiem na uwadze treść § 3 ust 2 przedmiotowego wzorca, zgodnie z którą posiadacz rachunku oświadcza, iż zapoznał się z obowiązującą aktualnie w banku Taryfą prowizji i opłat (...) i akceptuje ją jako integralną część umowy.

Oceny takiej nie zmienia zdaniem Sądu wskazanie w § 3pkt 3 wzorca przyczyn mogących powodować zmianę wysokości prowizji i opłat, gdyż może się okazać, że zmiana ta, dokonana nawet na skutek wskazanych przyczyn, stanowi nadmierne obciążenie dla konsumenta, co spowoduje, że podejmie on decyzję o rozwiązaniu umowy.

Treść zakwestionowanej klauzuli powoduje przyznanie bankowi uprawnienia do jednostronnej zmiany wysokości przysługującego mu z mocy zawartej umowy wynagrodzenia, w postaci prowizji i opłat, jaka przysługuje mu od

konsumenta , bez konieczności powiadomienia o niej kontrahenta i umożliwienia mu w stosownym terminie podjęcia decyzji co do kontynuowania zawartej umowy na zmienionych zasadach .

Mając powyższe na uwadze Sąd zważył, iż zakwestionowane postanowienie umowne narusza normy dobrych obyczajów ponieważ kształtuje prawa i obowiązki stron umowy w sposób nierównorzędny , przy tym rażąco niekorzystny dla konsumenta a ponadto wprowadza konsumenta w błąd co do przysługujących mu uprawnień w związku z zawartą umową. Prowadzi to zarazem do naruszenia w sposób rażący interesów konsumentów jako słabszej strony umowy , których będą dotyczyć skutki dokonywanych arbitralnie przez bank zmian warunków umowy w postaci zmiany wysokości opłat i prowizji pobieranych przez pozwanego .

Odnosnie wniosku pozwanego co do wspólnego rozpoznania spraw wniesionych przez powoda do Sądu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, wskazać należy, iż stosownie do art. 191 k.p.c. powód może, ale nie musi dochodzić jednym pozwem kilku roszczeń. W niniejszej sprawie powód określił żądanie pozwu jako konkretne niedozwolone postanowienie umowne zamieszczone przez pozwanego w stosowanym przez niego wzorcu.

W świetle treści przepisu art. 479⁴⁰ k.p.c., podnoszona przez pozwanego okoliczność zmiany treści zakwestionowanej klauzuli na mocy uchwały pozwanego Banku z dnia 7.03.2011 r., nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia w przedmiotowej sprawie.

Mając powyższe na uwadze, Sąd uznając, iż zakwestionowane postanowienie wzorca umowy stosowanego przez pozwanego spełnia przesłanki klauzuli niedozwolonej w rozumieniu art. 385¹ §1 k.c., zakazał jego wykorzystywania w obrocie - art. 479⁴² k.p.c.

Zgodnie z treścią przepisu art. 96 pkt 3 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398) strona wnosząca o uznanie postanowień umowy za niedozwolone jest zwolniona od kosztów sądowych. Wobec powyższego, o obciążeniu pozwanego stałą opłatą sądową od pozwu orzeczono na podstawie art. 26 ust 1 pkt 6 w zw. z art. 113 ust. 1 oraz art. 96 ust. 1 pkt 3 i art. 94 ustawy z dnia 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych.

O kosztach zastępstwa procesowego orzeczono na podstawie art. 98 i 99 k.p.c. stosownie do wyniku sporu.

O publikacji prawomocnego wyroku w Monitorze Sądowym i Gospodarczym na koszt pozwanego zarządzo na zasadzie art. 479⁴⁴ k.p.c.

/-/ SSO Hanna Kulesza